

M. Saim UYSAL

Resesyondan çıkış için dış kaynak gerekiyor

24.5.2019

TEPAV Ekonomi Direktörü Sn. Fatih Özatay "Ekonominin Seyir Defteri" dizisinin üçüncüsünü yayınladı. Anılan çalışmada Türk ekonomisinin neden bu noktaya geldiği ayrıntılı olarak açıklandıktan sonra resesyondan çıkış konusunda en olumlu senaryonun IMF olduğu belirtiliyor. Çıkış noktası Türkiye'deki iç tasarrufların yetersizliği. Bu yetersizlikten ötürü yatırımların finansmanı için dış tasarruflara(borçlanmalara) ihtiyacımız olduğu gerçeği mevcut. Tespite katılmamak mümkün değil. On yedi yılda 576 milyar dolar cari açık veren, toplam brüt dış borç stoku/ GSYH oranı %57'ye ulaşan göstergeler kalkınma ve büyümek için dış tasarruflara olan ihtiyacımızı ortaya koyuyor. Türk ekonomisinin uzunca bir süreli seyrine baktığımızda böyle bir yapıyı gözlemlemek zaten mümkün. Dış tasarrufları çekebilmek izleyeceğimiz ekonomi ve siyasi politikalara endeksli. Gerek jeopolitik gerek başka nedenlerle ihtiyaçlarımız çoğalır ve buna paralel içte de kutuplaşma olur, evrensel standartlarda demokratik ve hukuki bir yapı oluşturmada sıkıntılarımız olursa dış tasarrufları çekmede problemler yaşar hatta daha önce gelen tasarrufların da hızla dışarıya çıktığını, içteki tasarruflarında dolarizasyona kaydığını görürüz. Bugün yaşadığımız ekonomik krizin başlıca nedenlerini bu şekilde özetleyebiliriz.2002-2007 döneminde bugünkü izlenen politikaların tam aksini uygulamış ve hayli de başarılı olmuştuk. Kronik problemimiz olan enflasyonu ve faizi tek hanelere düşürmüş, büyümeyi sürdürülebilir kılmış, önemli tutarda yabancı sermayeyi (yabancı tasarruf) çekebilmiş, demokratik ve hukuki standartlarda hayli mesafeler alabilmiş, kişi başı gelirlerimizi de reel olarak arttırabilmiştik. Gitgide artan seçim ve referandum süreçlerinde eski dönemin aksine popülist, genişlemeci, rasyonel olmayan uygulamalara yöneldiğimizden bugünkü noktaya geldik. Seçimler nedeniyle halende bu uygulamalara devam ediyoruz. OECD son yaptığı revizyonda ülkemiz ekonomisinin daralma tahminini (-)%1,8 den %(-)2,6 ya revize etmiştir. Bu daralma oranı G-20 ülkeleri içinde en negatif küçülme oranıdır. Güven endekslerinin tümünde düşüşler devam etmektedir.(Tüketici Endeksi (-)%13, Maddi durum

beklentisi (-)%10,1, Ekonomik durum beklentisi ise (-)%14,9 düşüş) Bütçemiz ilk defa faiz hariç açık vermeye başlamıştır. Yılsonu bütçe açığı hedeflerimizin büyük çoğunluğu ilk dört ayda tüketilmiştir. MSCI Türkiye endeksi 23 ülke arasında en ucuz duruma gelmiştir. İşsizlik fonunda ilk defa giderler gelirleri aşmış durumdadır. Reel kur efektif endeksi 72,74 ile beş yıllık ortalaması 95'in hayli altına gelmiştir. Türkiye temerrüt risk primi CDS'lerimiz 5 yıllık ortalaması 255'in çok üzerine 515 e ulaştı. Ülkemiz, kesinlikle böyle bir konumu hak etmiyor. Kötümserlik, beklentilerdeki belirsizlik ve risk algıları had safhaya varmıştır. Çözümün ertelenmesi de ödenecek faturayı gittikçe büyütmektedir. Kronik problemimiz olan enflasyonumuz %20'lerde, faizlerimiz ise %26'larda seyretmektedir. Sendikasyon kredilerinin yenilenmesindeki döviz kredisi faiz oranları %8-9'lara ulaşmıştır. Bankacılık sistemindeki sorunlu kredilerin acilen temizlenmesi gerekirken biz sermaye hareketlerine kısıtlar getirmekle uğraşyoruz. Hala imkansız üçlü kuralını öğrenemedik. Bütün bu sıkıntılı süreçten acilen çıkılması için yaklaşık 40-80 milyar dolar civarında bir dış kaynak ihtiyacı var. Böyle bir kaynağın bulunabileceği tek çıkış noktası IMF. Uluslararası piyasalardan böyle bir anlaşma ile çok uygun maliyetlerle borçlanma imkanımız kolaylaşacaktır. Ancak bu anlaşma süreci tüm kesimlerin fedakarlığını gerektiriyor. OECD, ekonomik daralma tahminini yaptıktan sonra alınması gereken önlemleri şöyle sıralıyor;

Ekonomi politikalarının ve uygulamalarının öngörülebilirliği arttırılmalı, Merkez Bankası kredibilitesi yükseltılarak enflasyon hedeflenmesine odaklanılmalı, Net uluslararası rezerv pozisyonları güçlendirilmeli. Bu tür önlemleri maalesef kendi inisiyatiflerimizle alamıyor ve uygulayamıyoruz. Acı bir reçete olan IMF anlaşması bu tür önlemleri uygulamada kesin sonuçlar alınmasını sağlıyor. Geçmiş tecrübelerde bunu gördük. Umarız 23 Haziran İstanbul seçimlerinden sonra bu tür bir çıkışa yol verilir. Aksi halde ödeyeceğimiz fatura çığ gibi büyüyecek.”